

DZIAŁALNOŚĆ MUZEALNA W OŚRODKU KULTURY LEŚNEJ W GOŁUCHOWIE W 2017 ROKU

Konrad Bul

Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie

1 stycznia 2017 roku minęła 30 rocznica powołania Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie jako samodzielnej jednostki organizacyjnej Lasów Państwowych o zasięgu ogólnokrajowym. Wprawdzie Ośrodek funkcjonował już od dziesięciu lat, ale organizacyjnie podporządkowany Nadleśnictwu Taczanów w Okręgowym Zarządzie Lasów Państwowych w Poznaniu, był instytucją o ograniczonych możliwościach organizacyjnych i decyzyjnych. Usamodzielnienie umożliwiło rozszerzenie i zdynamizowanie działalności merytorycznej Ośrodka. Rocznicą wspomnianych wydarzeń uwarunkowała działalność Działu Muzealnego w roku 2017.

Już z początkiem roku 2016 dział rozpoczął przygotowania do konferencji naukowej, której celem było zaprezentowanie zbiorów lub wystaw przyrodniczych w Polsce, dyskusja na temat organizacji i specyfiki zbiorów przyrodniczych, a także stanu obecnego i przyszłości zbiorów i wystaw w Polsce. Zaproszenia skierowano do ponad 80 placówek muzealnych, naukowych, parków narodowych, uczelni i instytutów naukowych, które deklarowały wcześniej fakt posiadania i prezentowania zbiorów przyrodniczych.

W dniach 11 i 12 maja 2017 roku Dział Muzealny z okazji 30-lecia Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie zorganizował konferencję naukową *Zbiory i ekspozycje przyrodnicze w Polsce*, podczas której zostało zaprezentowanych 16 referatów. Z tego tytułu ukazała się książka *Muzealnictwo przyrodnicze w Polsce*, której

egzemplarz otrzymał każdy z uczestników wydarzenia. Podczas konferencji zaprezentowano najnowsze wystawy czasowe Ośrodka udostępnione do zwiedzania wiosną, a także nową wystawę stałą *Spotkanie z lasem z zakresu przyrodniczych podstaw leśnictwa*.

Realizacja wymienionej wystawy to również praca wpisująca się w obchody jubileuszu Ośrodka. Jej scenariusz oraz część koncepcyjna aranżacji powstały w latach 2014–2015, natomiast scenariusz realizacyjny z projektem i z pracami finalizującymi zadanie został wykonany w roku 2016. Koniec wspomnianego roku i cztery miesiące roku 2017 to okres intensywnych prac realizacyjnych w obiekcie Powozownia polegających na nadzorze merytorycznym i inwestorskim zadania objętego procedurą przetargową z umową podpisaną przez firmę DEKO-BAU. Wszystkie prace zostały wykonane w terminie, a określone protokołem odbioru usterki usunięte i od 9 maja 2017 roku wystawa została udostępniona zwiedzającym.

Integralną częścią prac przy wystawie było wykonanie ekspozycji (w tym aranżacji naturalnego siedliska roślin) runa leśnego. Z uwagi na autorski, artystyczny i wysoko wyspecjalizowany charakter prac skorzystano ze szczególnego zapisu w ustawie o zamówieniach publicznych i zlecono te prace sprawdzonemu wcześniej wykonawcy. Ekspozycję wykonano zgodnie z oczekiwaniami i na najwyższym poziomie.

Istotą nowej wystawy jest próba połączenia prezentacji tradycyjnej, opartej na ekspozatach, z przekazem elektronicznym. Premierowe udostępnienie większej grupie zwiedzających odbyło się podczas konferencji, wtedy też zebrano pierwsze pozytywne opinie o wystawie.

Równie ważnym, acz cyklicznym, wydarzeniem 2017 roku była IV Konferencja Naukowa *Las i historia* zrealizowana w październiku. Wydarzenie organizowane było od stycznia przez Dział Muzealny OKL w kooperacji z Wydziałem Historycznym UAM oraz Wydziałem Leśnym Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu. Do współpracy zaproszono również wydziały leśne w Krakowie oraz w Warszawie, skąd nadeszły zgłoszenia referatów oraz wydelegowano słuchaczy. Podobnie było z Wydziałem Historii Uniwersytetu Warszawskiego, który tradycyjnie wsparł konferencję. Do zaprezentowania przyjęto 38 referatów 43 autorów. Podczas dwudniowych obrad w sześciu sesjach wygłoszonych zostało 35 referatów. Dwóch autorów kilka dni przed wydarzeniem wycofało się, jeden z przyczyn zdrowotnych zmuszony był pozostać w miejscu zamieszkania. Poza autorami przyjęto dodatkowo 35 potwierdzonych zgłoszeń słuchaczy. Łącznie zarejestrowano 78 osób, spośród których aż 60 zostało zakwaterowanych w obiektach OKL oraz w dwóch gospodarstwach agroturystycznych. Z wyłożonych list obecności wynika, że w konferencji udział wzięły 104 osoby, w tym 8 pracowników OKL.

Referaty złożone do druku i z pozytywnym wynikiem recenzji zostaną opublikowane w „Studiach i Materiałach Ośrodka Kultury Leśnej” w latach 2018 i 2019. Tematyka wystąpień była zróżnicowana, od filozoficznych rozważań na temat związków człowieka z przyrodą, poprzez obecność lasu w literaturze antycznej i współczesnej, do bardzo dokładnych analiz dotyczących historii gospodarki

leśnej w różnych okresach i w poszczególnych rejonach Polski. Szczególną wartość miało wystąpienie prof. T. Janickiego z Wydziału Historycznego UAM, który swoim referatem zapoczątkował dyskusję nad udziałem lasu i leśników w odbudowie państwowości polskiej po 1918 roku.

Kolejnym wydarzeniem, którym nawiązano do jubileuszu Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie, był V Międzynarodowy Festiwal Kultury Leśnej i Łowieckiej. Festiwal, tradycyjnie już organizowany siłami Działu Muzealnego przy współudziale 7 nadleśnictw południowej Wielkopolski, Rady Okręgowej PZŁ w Kaliszu, a także Leśnego Zakładu Doświadczalnego w Siemianicach oraz wsparciu marszałka województwa wielkopolskiego, starosty pleszewskiego i wójta gminy Gołuchów, miał w tym roku rekordową obsadę w części dotyczącej konkursu sygnalistów łowieckich i muzyki myśliwskiej. Do udziału w Festiwalu tradycyjnie zaproszono grupy wystawców prezentujące się w ramach festynu; zaproszono również Klub Zbieraczy Poroży do pokazania swoich zbiorów oraz do przeprowadzenia konkursu, ponadto hodowców ptaków łowczych i psów myśliwskich do wykonania prezentacji. Zebrane zostały i opracowane zgodnie z regulaminem zgłoszenia uczestników konkursów sygnalistów łowieckich oraz konkursu muzyki myśliwskiej. Festiwal rozpoczęło 3 czerwca od uroczystego otwarcia wystawy *Polskie wystawy i ekspozycje łowieckie*, na którą złożyły się ekspozycje udostępnione przez dwóch kolekcjonerów. Następnie odbyły się przesłuchania solistów i zespołów uprawiających muzykę myśliwską. Wśród uczestników byli muzycy z Litwy (5 osób) oraz z Czech (12 osób zorganizowanych w 2 zespoły). Bardzo liczna grupa solistów była poważnym wyzwaniem dla jurorów. Wszystkie zaplanowane punkty programu zostały zrealizowane. Po zakończeniu złożono niezbędne dla „sponsorów” sprawozdania, a relację z wynikami konkursów opublikowano.

Kolejnym wydarzeniem nawiązującym do obchodów jubileuszowych była wystawa *Żubry w Gołuchowie*. Pokazowa Zagroda Zwierząt w Gołuchowie została utworzona w roku 1977. Rok 2017 to jubileusz 40-lecia obecności tych zwierząt, to bardzo znaczące nawiązanie do wzmiankowanego wcześniej jubileuszu OKL. Z tej okazji Ośrodek aktywnie włączył się w ogólnopolskie działania powiązane z organizacją cyklicznej konferencji naukowej poświęconej hodowli żubra w Polsce, a Dział Muzealny w oparciu o zebrany materiał fotograficzny przygotował stosowną wystawę. Pracownicy działu aktywnie uczestniczyli też we wszystkich innych wydarzeniach organizowanych przez pozostałe działy Ośrodka.

Jednym z podstawowych obowiązków Działu Muzealnego jest opracowywanie i realizacja wystaw czasowych. W omawianym roku z uwagi na ilość wydarzeń o charakterze rocznicowym i konferencyjnym, a także na dostosowanie „sezonu wystawienniczego” do intensywności ruchu turystycznego przygotowano tylko 9 wystaw czasowych.

W dniu 21 kwietnia udostępniona została wystawa dorobku twórczego Piotra Biernata, nestora polskich intarsjonistów, która była kontynuacją wystawy z 2009 roku prezentującej motywy przyrodnicze w intarsji polskiej o pokaz możliwości wykorzystania drewna do twórczości w obszarze tematów przyrodniczych, społecznych i artystycznych. Wystawa kierowana do szerokiego odbiorcy miała

charakter edukacyjny (prezentacja procesu twórczego), jej celem było również rozbudzenie innych form twórczości wśród młodzieży uzdolnionej artystycznie.

Odmiennej typu była wystawa prac Krzysztofa Jana Barcińskiego. Autor to pracownik leśny, twórca-amator, pejzażysta o specjalności malarstwo olejne sztalugowe, uczestnik Ogólnopolskiego Przeglądu Twórczości Amatorskiej Leśników, współzałożyciel Pilskiego Stowarzyszenia Plastyków Nieprofesjonalnych, uczestnik wielu wystaw, kolekcjoner. Jego wizerunek zamieszczony jest w „ARS Silvestris”, jak dotychczas jedynym kompetentnym zbiorze informacji o artystach-leśnikach.

Wystawa *Żubry w Gołuchowie* będąca okolicznościową prezentacją powiązaną z jubileuszem 40-lecia obecności żubrów w Gołuchowie została opisana powyżej.

Kolejne ekspozycje to organizowane w oparciu o własne zbiory prezentacje: *Przyroda w grafice. Łódzka Szkoła Grafiki, Rafał Łapiński – Fotografia, Ochrona lasu na plakacie*. Ich celem jest przypomnianie zwiedzającym o różnorodności i znaczeniu zgromadzonych zbiorów, a także informowanie o ważniejszych wydarzeniach społecznych mających wpływ na przyrodę, środowisko i jego ochronę.

Nieco odmienny charakter mają pozostałe wystawy, organizowane w oparciu o zbiory zewnętrzne. Są one zachętą do odwiedzania innych ośrodków wystawienniczych oraz zaproszeniem do zapoznania się z odmienną tematyką, niż prezentowana w Gołuchowie. Wystawa *Leśni pszczelarze*¹ ukazuje zabytki związane z historią bartnictwa w Polsce, z przygotowywaniem (dzianiem) barci, pozyskiwaniem miodu i wosku, przechowywaniem i transportem, a także nawiązujące do początków pszczelarstwa zasiekowego. Jest rozwinięciem prezentowanych zagadnień z tego zakresu na wystawie stałej *Pszczelarstwo i pasiecznictwo* w obiekcie Chałupa–Leśniczówka. Kierowana do młodzieży szkolnej, ale również do odbiorcy zainteresowanego pasiecznictwem, nawiązuje do zaangażowania się Ośrodka Kultury Leśnej w cykliczne działania edukacyjne dotyczące Wielkiego Dnia Pszczół. Wystawa została zorganizowana w oparciu o zbiory muzeów etnograficznych z całego kraju.

Następna wystawa nosiła tytuł *Malarstwo ze zbiorów Nadleśnictwa Włodawa*. Nadleśnictwo to od kilku lat organizuje plenery artystyczne. Na wystawie zostały zaprezentowane te z prac, które artyści przekazali organizatorom plenerów. Pokazano 64 prace. Celem wystawy była prezentacja pozaprodukcyjnej działalności Nadleśnictwa Włodawa. Również do działalności nadleśnictwa, tym razem Oleszyce w Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie, odnosi się wystawa *Las i leśnicy w starej fotografii*. To z kolei wynik działalności oświatowej i zgromadzenia przez nadleśniczego Stanisława Zagrobelnego szeregu fotografii ukazujących historię tamtejszych lasów, ludzi i zdarzenia z rejonu działania nadleśnictwa. Szczególną wartością tej ekspozycji były dokładne opisy zdarzeń i ludzi prezentowanych na planszach.

1 Planowane zakończenie wystawy – sierpień 2018 roku.

Polskie wystawy i ekspozycje łowieckie to wystawa powiązana z Międzynarodowym Festiwałem Kultury Leśnej i Łowieckiej organizowanym w Gołuchowie. Celem przedsięwzięcia realizowanego we współpracy z członkami Klubu Kolekcjonera i Kultury Łowieckiej Polskiego Związku Łowieckiego była prezentacja najciekawszych pamiątek związanych z wystawami, w których uczestniczyli członkowie PZŁ. Pokazano plakaty, medale, wyroby artystyczne, których motywem przewodnim jest przyroda. Obiekty pochodziły ze zbiorów prywatnych.

W tym samym czasie prowadzono prace konserwacyjne i uzupełniające na powierzchniach wystaw stałych polegające na naprawach części ekspozycji, wymianie zużytych elementów, a także jej uzupełnianiu. Na ekspozycji terenowej z zakresu gospodarki łowieckiej i ochrony lasu wykonano prace przy naprawie daszku nad posypem dla ptactwa, naprawiono elementy grodzień upraw, zakupiono i zawieszono zestaw budek lęgowych przeznaczonych dla podstawowych gatunków leśnych, wymieniono tablice informacyjne i dydaktyczne. Na wystawie terenowej stałej dotyczącej techniki leśnej zakonserwowano wszystkie koła gumowe, ustawiono na podporach 3 duże maszyny, umieszczono przedmioty prezentujące schemat deszczowni szkółkarskiej wraz ze stosownymi opisami oraz szafę wyluszcarską. Na wystawie terenowej odnoszącej się do pasiecznictwa w sposób ciągły prowadzone były prace konserwatorskie i uzupełniające związane z utrzymaniem w sprawności technicznej uli².

Istotnym sprawdzianem dla funkcjonowania wystaw muzealnych jest frekwencja liczona w stosunku całorocznym, a także okazjonalnie w trakcie konkretnego wydarzenia. Pierwszym takim sprawdzianem było przedsięwzięcie Noc Muzeów, podczas którego zorganizowano koncert piosenki aktorskiej Kalliny Perz-Klimkiewicz. W przedsięwzięciu uczestniczyło 1500 osób, co z uwagi na bardzo niekorzystne warunki atmosferyczne jest wynikiem bardzo dobrym. W całym roku wydano 34 513 wejściówek na wystawy stałe, porównywalnie z poprzednim rokiem.

W ciągu roku są okresy o zmniejszonym natężeniu ruchu turystycznego. Jest to czas przeznaczony na wykonywanie podstawowych prac muzealnych dotyczących opieki konserwatorskiej, opracowywania i poszukiwania nowych obiektów. W zależności od kwalifikacji i umiejętności pracownicy działu opracowywali zbiory techniczne, artystyczne, historyczne, archiwalia, fotograficzne, kartograficzne i zbiory plakatów. W zasadzie z uwagi na zakres prac w poprzednich latach obecnie jedynie zbiory archiwalne wymagają intensywniejszych działań. Pozostałe rodzaje zabytków opracowywane są na bieżąco i od tego momentu planowane będą prace weryfikacyjne i uzupełniające istniejące opracowania.

2 Bezpośrednia ingerencja turystów powoduje drobne uszkodzenia.

DZIAŁALNOŚĆ MUZEALNA W OŚRODKU KULTURY LEŚNEJ W GOŁUCHOWIE W 2017 ROKU

Streszczenie

W roku 1987 nastąpiło usamodzielnienie się Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie jako zakładu Lasów Państwowych o zasięgu ogólnokrajowym. Oczywiście Ośrodek funkcjonował już od ponad dziesięciu lat, bowiem w roku 1977 uruchomiono tu Pokazową Zagrodę Zwierząt i rozpoczęto prace przy wznoszeniu infrastruktury. Rok 2017 był zatem rokiem jubileuszowym, i to podwójnym. Z tego powodu Dział Muzealny przygotował i zorganizował szereg przedsięwzięć o charakterze rocznicowym, w tym dwie konferencje naukowe: *Zbiory i ekspozycje przyrodnicze w Polsce* oraz *Las i historia*. Do jubileuszu nawiązywał również organizowany cyklicznie Międzynarodowy Festiwal Kultury Leśnej i Łowieckiej w Gołuchowie, a także XV Międzynarodowa Konferencja Naukowa *Żubry w kulturze i sztuce* zorganizowana przez Stowarzyszenie Miłośników Żubrów i Ośrodek Kultury Leśnej. Kilka zrealizowanych wystaw czasowych, w tym fotograficzna *Żubry w Gołuchowie*, i oddanie do użytku nowej wystawy stałej z zakresu przyrodniczych podstaw leśnictwa *Spotkanie z lasem* zamykają jubileuszowe obchody w Gołuchowie.

Słowa kluczowe: jubileusz, konferencja, wystawa, muzeum, leśnictwo, historia, żubry

MUSEUM ACTIVITY IN THE FOREST CULTURE CENTRE IN GOŁUCHÓW IN 2017

Summary

In 1987 the Forest Culture Centre in Gołuchów came into being as a self-organizational unit of the State Forests with a nationwide range. Of course the Centre had been functioning since over ten years, due to establishing here in 1977 the Model Animal Pen and starting the construction of infrastructure. So 2017 was the double anniversary year. Wherefore the Museum Department prepared and realized a series of jubilee events, among that two scientific conference: *Collections and natural exhibitions in Poland* and *Forest and history*. The cyclically organized International Festival of Forest and Hunting Culture in Gołuchów, as well as the 15th international scientific conference *European bison in the culture and in the art* organized by the European Bison Friends Society and the Forest Culture Centre were also associated with the jubilee. Several temporary exhibitions, among them the photography one entitled *European bison in Gołuchów*, as well as re-arranged permanent exhibition entitled *Meeting with the forest* had finished the anniversary celebration in the Forest Culture Centre.

Keywords: jubilee, conference, exhibition, museum, forestry, history, European bison

Ryc. 1. Konferencja naukowa z okazji jubileuszu Ośrodka Kultury Leśnej zatytułowana *Zbiory i ekspozycje przyrodnicze w Polsce* (fot. P. Ortell)

Fig. 1. Scientific conference *Collections and natural exhibitions in Poland* on the occasion on the jubilee of the Forest Culture Centre (photo by P. Ortell)

Ryc. 2. Dyrektor Benedykt Rożmiarek przyjmuje gratulacje z okazji 30-lecia Ośrodka Kultury Leśnej (fot. P. Ortell)

Fig. 2. Director Benedykt Rożmiarek accepts congratulations on the 30th anniversary of the Forest Culture Centre (photo by P. Ortell)

Ryc. 3. Konferencja naukowa *Las i historia* (fot. J. Zalejska-Niczyporuk)

Fig. 3. Scientific conference *Forest and history* (photo by J. Zalejska-Niczyporuk)

Ryc. 4. Wystawa z zakresu przyrodniczych podstaw leśnictwa w nowej aranżacji (fot. K. Bul)

Fig. 4. Exhibition on nature basis of forestry in new arrangement (photo by K. Bul)